



Daně a poplatky

Co se v kapitole dozvíte



Budete pak umět:

- charakterizovat jednotlivé formy daní
- uvést příklad přímých a nepřímých daní
- pochopit mechanismus výpočtu daně z přidané hodnoty
- pojednat o typických poplatcích

Po prostudování této kapitoly poznáte:

- podstatu daňové soustavy ČR
- formy daní
- stanovení (výpočet) daně z přidané hodnoty
- problematiku poplatků

Daně jsou hlavním příjmem státního rozpočtu. Do rozpočtů obcí pak plynou části daní z příjmů a daní z nemovitostí.

Výše daní, tzn. **daňová politika vlády**, přirozeně ovlivňuje ekonomické chování lidí i firem. **Správcem (a výběřčím) daní je finanční úřad.**

Daňová soustava ČR

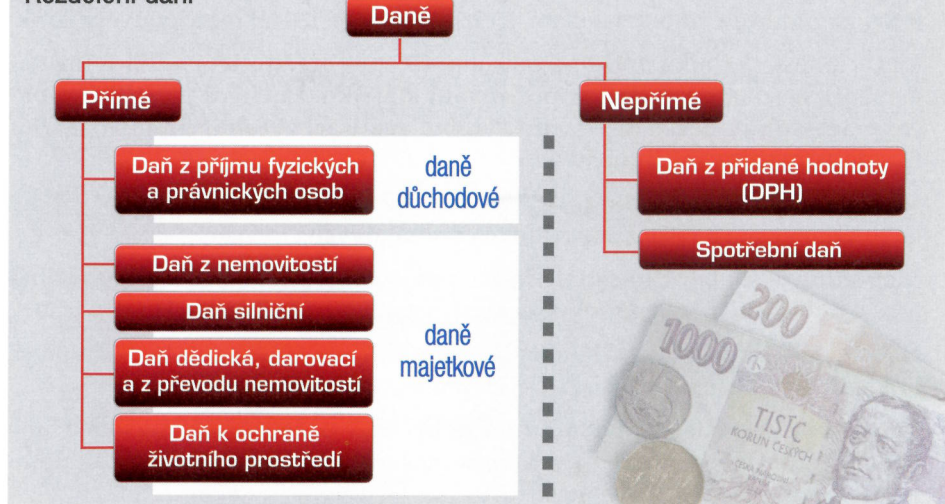
Od 1. ledna 1993 začala v České republice fungovat nová **daňová soustava**. Zdaňovány jsou:

- **příjmy občanů a podnikatelů** (podniků, firem, živnostníků),
- **spotřeba** – tedy konkrétně konečná spotřeba zboží při nákupu spotřebitelem,
- **nemovitý majetek** (budovy a pozemky), ale i **movitý majetek** (např. silniční vozidla pro podnikatelské účely) a dále **příjmy z převodu tohoto majetku**.

Formy daní

Současná soustava daní zahrnuje **daně přímé** a **nepřímé**. Jejich rozčlenění můžete vidět na následujícím schématu.

Rozdělení daní



Přímé daně

U přímé daně se daňová povinnost vztahuje přímo na poplatníka daně.

1. Daně důchodové:

- **Daň z příjmu fyzických osob (DPFO)** – touto daní jsou zdaňovány veškeré příjmy osob ze závislé činnosti, z podnikání, kapitálového majetku (dividendy), pronájmu a z ostatních příjmů uvedených zákonem. Závislou činností se rozumí, že zaměstnanec plní v rámci pracovního vztahu příkazy svého zaměstnavatele a pobírá za to mzdu, která je daněna.
- **Daň z příjmu právnických osob (DPPO)** – základem této daně je zisk zjištěný v účetnictví.

SOUVISLOSTI



Příklad rozdílné povinnosti úhrady daně z movitého majetku

Příkladem rozdílné povinnosti úhrady určité daně může být následující srovnání u silniční daně:

- Rodina vlastní rodinné osobní auto a používá je ryze pro své soukromé účely. Za tento vůz neplatí silniční daň.
- Podnikatel, který používá obdobný vůz, ale k podnikatelským účelům (např. taxi služba), však již silniční daň platí.



Povinnost úhrady silniční daně

Taxi služba – vozidlo sloužící k podnikatelským účelům

Úhrada silniční daně:

ANO

Rodinné auto – sloužící výhradně k osobním potřebám rodiny

Úhrada silniční daně:

NE

SOUVISLOSTI



Povinnosti fyzické i právnické osoby při úhradě daně z příjmů

- Podnikatel musí vypočítávat a odvádět příslušnému finančnímu úřadu daň z příjmů ze závislé činnosti svých zaměstnanců.
- Podnikatel – fyzická osoba si musí (sám nebo za pomoci daňového poradce) za sebe vypočítat svou daň z příjmů z podnikání.
- Musí vyplnit daňové přiznání a odvést příslušnou částku na účet místního příslušného finančního úřadu. Činí tak jednou ročně, vždy **k 31. 3.** následujícího roku. Má-li daňového poradce, může tak učinit až **k 30. 6.** (je-li to předem oznámeno finančnímu úřadu).



SOUVISLOSTI

Rovná daň z příjmů

Některé země uplatňují tzv. rovnou daň z příjmů. Rovná daň znamená jednotnou daňovou sazbu. Každý plátc (jak fyzická, tak i právnická osoba) tedy odvádí státu na dani z příjmů stejné procento ze svých příjmů. Ze zemí Evropy je to např. Slovensko, které má stanovenou sazbu rovné daně na úrovni 19 %, dále Estonsko (23 %), Lotyšsko (25 %) či Rumunsko (16 %).



2. Daně majetkové:

- **Daň silniční** – zdaňuje vozidla určená k podnikání. Sazba daně je závislá na objemu válců v motoru, hmotnosti vozidla a počtu náprav.
- **Daň z nemovitostí** – vlastník nemovitosti platí ročně daň za své pozemky a stavby. Výše daně je závislá na druhu, rozloze a poloze pozemku či stavby bonitě pozemku apod.
- **Daň dědická, darovací a z převodu nemovitostí** – jednorázová daň, kterou platí dědic, příjemce daru či prodejce nemovitosti.

Nepřímé daně

Nepřímé daně jsou obsaženy v ceně zboží, služeb nebo statků.

- **Běžný nakupující** – spotřebitel je poplatníkem nepřímé daně, z jeho peněz je tedy daň placena.
- **Oproti tomu plátc nepřímé daně je ten, kdo daň odvádí státu za spotřebitele, tedy výrobce, firma.**

Běžného spotřebitele tento typ daně „bolí poněkud méně“. Spotřebitel vnímá cenu spíše v její výši a mnohdy vůbec netuší, kolik korun z ceny činí tato daň. Je v ní skryta i určitá dobrovolnost, neboť ke koupi dané věci spotřebitele nikdo nenutí.

Tím, že se zákazník rozhodne zakoupit si dražší věc, platí i větší částku této daně, neboť její výše je dána procentem ze základní ceny.

Daně nepřímé jsou:

1. **Daň z přidané hodnoty** (zkratka DPH) – v současné době v ČR na úrovni 20 % v základní sazbě a 10 % ve snížené sazbě. Obdobně jako v jiných zemích Evropy i v České republice podléhají sazby DPH změnám **).

Daň z přidané hodnoty (DPH) je daň odváděná státu a představuje významný zdroj státního rozpočtu. Touto daní jsou zdaňovány nejen věci, ale i služby a práva.

DPH vždy zaplatí státu spotřebitel – zákazník, předcházející zpracovatelské stupně daň státu pouze odvádějí (v případě, že jsou plátcí této daně).

2. **Daň spotřební** – pevně stanovená daň z uhlovodíkových paliv a maziv (benzín, nafta, oleje), daň z lihu a lihovin, daň z piva, vína a tabákových výrobků.

Spotřební daň je nepřímá daň, kterou zavádí stát za účelem regulovat cenu určitých komodit na trhu. Důvodem může být buďto zvýšení příjmů státního rozpočtu (jako je tomu například u pohonných hmot), nebo snaha snížit poptávku po škodlivém zboží (tabák, alkohol).

Jak již název daně z přidané hodnoty napovídá, je to daň po zlepšení vlastností výrobků, materiálů, ale i služeb. Platíme ji státu za zvyšovanou kvalitu jmenovaných produktů po jejich zhodnocení.

Výpočet DPH

Na následující straně můžete vidět mechanismus výpočtu daně z přidané hodnoty u základní (20procentní sazby).

** Upozornění: Hodnoty sazeb DPH často podléhají změnám. Jejich výši je nutné konzultovat s aktuálním stavem daného roku! V době přípravy učebnice vláda schválila změnu sazeb – pro rok 2012 se má nižší sazba zvýšit na 14 % a zvýšená má být zachována na hodnotě 20 %, od roku 2013 pak mají být obě sazby sjednoceny na hodnotu 17,5 %.

JAK JE TOMU VE SVĚTĚ?

Výše daní z příjmů v některých zemích Evropy

2010

Sazby daně z příjmu fyzických osob (DPFO) a právnických osob (DPPO) v zemích Evropy (%) *)

Země	DPFO	DPPO
Německo	15–45	29,8
Francie	0–40	33,3
Velká Británie	10–40	30
Finsko	8,5–31,5	26
Irsko	20/41	12,5–25
ČR	15	19
Slovensko	19	19

*) Tento přehled je víceméně orientační; může mít omezenou platnost. Sazby daní obecně často podléhají vládním změnám a úpravám.

SOUVISLOSTI

Příklad struktury ceny pohonných hmot

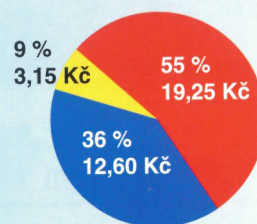
Struktura jejich ceny podléhá častým změnám.

Z čeho se skládá cena 1 litru paliva:

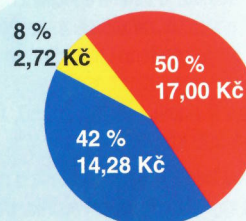
- První položkou je samotná cena paliva
- Druhou součástí je tzv. distributorská marže
- Třetí součástí je spotřební daň
- Čtvrtou součástí je DPH

Nejvíce zatěžují cenu pohonných hmot spotřební daň a DPH, které se pohybují nad 50 %.

Natural 95
Cena: 35 Kč/l III. 2011



Nafta
Cena: 34 Kč/l III. 2011



- DPH + spotřební daň
- cena z rafinérie
- marže distributora

**Příklad výpočtu DPH u podnikajících subjektů (plátců DPH)**

Pila na zpracování dřeva, výrobce nábytku, obchod s nábytkem a spotřebitel –zákazník, který si v konečné fázi zakoupí hotový stůl.



1. fáze: Pila zpracuje surové dřevo, desky pak prodá výrobci nábytku a zašle mu fakturu.

1 000 Kč (za dřevo) + 200 Kč (20 % DPH za opracování dřeva) = 1 200 Kč (celkem cena pro výrobce nábytku)

Pila tedy pošle výrobci nábytku fakturu na 1 200 Kč. Ke konci měsíce provede zjištění rozdílu DPH na výstupu (výrobci). V případě, že během měsíce žádné jiné faktury s DPH neměla, bude mít následující stav:

DPH (pila)	
na vstupu	na výstupu
-- Kč	200 Kč
200 Kč ... rozdíl	

Pila (jako plátec DPH) musí odvést státu DPH z výstupu, v tomto případě 200 Kč.

Daňová povinnost k DPH je splatná vždy do 25. dne následujícího po uplynutí zdaňovacího období (měsíc nebo čtvrtletí).

2. fáze: Výrobna nábytku zaplatí pile 1 200 Kč a zaúčtuje si do svých nákladů 1 000 Kč za materiál (dřevo) a 200 Kč jako DPH na vstupu. K tomu přidá své další náklady (za mzdy svých dělníků, další materiály, režii apod.), např. rovněž ve výši 1 000 Kč. Vyrobí stůl a prodá jej pak obchodu s nábytkem s touto kalkulací: 1 000 Kč (za dřevo) + 1 000 Kč (přidaná hodnota) = 2 000 Kč (za vyrobený stůl)

Faktura pro obchod s nábytkem bude vypadat takto:

2 000 Kč (za stůl) + 400 Kč (vždy 20 % DPH za dřevo a za zpracování stolu) = 2 400 Kč (celkem cena pro prodejce nábytku)

Výrobna tedy pošle obchodu fakturu na 2 400 Kč. Ke konci měsíce provede zjištění rozdílu DPH na výstupu (obchodníkovi) a na vstupu (od pily). V případě, že během měsíce žádné jiné faktury s DPH neměla, bude mít následující stav:

DPH (výrobce)	
na vstupu	na výstupu
200 Kč	400 Kč
200 Kč ... rozdíl	

Výrobna (jako plátec DPH) musí odvést státu rozdíl daně na vstupu a výstupu, v tomto případě 200 Kč.

Splatnost daňové povinnosti k DPH je do 25. dne následujícího po uplynutí zdaňovacího období (měsíc nebo čtvrtletí).

3. fáze: Prodejce nakoupí stůl a uhradí výrobcí částku 2 400 Kč. Také prodejce bude kalkulovat:

2 000 Kč (za zboží – stůl) + 1 000 Kč (jeho přidaná hodnota – náklady na skladování, mzdy prodávaců, elektřina, nájemné) = 3 000 Kč (za stůl)

K tomu: + 600 Kč (vždy 20 % DPH úhmern za dřevo, vyrobený i prodáváný stůl) = 3 600 Kč (celkem koncová cena včetně DPH pro zákazníka za stůl)

To bude konečná cena pro zákazníka v obchodě, kterou zaplatí kupující. V ceně 3 600 Kč je (za několikrát opracovaný materiál a v konečné fázi vyrobený stůl) tedy skryta **daň státu – DPH ve výši 600 Kč.**

DPH (prodejce)	
na vstupu	na výstupu
400 Kč	600 Kč
200 Kč ... rozdíl	

Prodejce nábytku (jako plátec DPH) musí odvést státu rozdíl daně na vstupu a výstupu, v tomto případě 200 Kč.

Splatnost daňové povinnosti k DPH je do 25. dne následujícího po uplynutí zdaňovacího období (měsíc nebo čtvrtletí).

Mechanismus výpočtu zůstane zachován i při změně sazby DPH.

SOUVISLOSTI**Kolková známka**

Kolková známka je typem ceniny, která dokladuje zaplacení soudního či správního poplatku. Kolková známka je tištěna speciální barvou (svítí při osvětlení UV zářením a znemožňuje kopírování) a je opatřena i hlubotiskem lipoového listu.

Je vydávána v hodnotě 1, 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500 a 1 000 Kč.

Typicky se dokladuje kolkovou známkou například úhrada za vydání výpisu z rejstříku trestů či výpis z katastru pozemků.

Lze jimi hradit soudní a správní úkony nepřevyšující cenu 5 000 Kč. Nelze jimi hradit poplatky, které plynou do rozpočtu obcí.

**Poplatky**

Kromě daní jsou předmětem odvodu peněz do státního rozpočtu či rozpočtů obcí (nebo organizací) také **poplatky**:

- **správní** – např. poplatek za vydání řidičského průkazu, občanského průkazu či pasu, stavební povolení, poplatek za výpis z rejstříku trestů, televizní a rozhlasové poplatky atd.,
- **soudní** – poplatek spojený s výkonem soudů,
- **místní** – například lázeňské nebo rekreační poplatky, odvoz odpadků, poplatek obci za držení psa apod.

Některé poplatky jsou **ze zákona povinné prakticky pro všechny občany ČR** (s výjimkou osvobození od poplatku, která je v zákonu vymezena). Jedná se například o televizní a rozhlasové poplatky; nestačí tedy argumentovat, že rádio neposlouchám a televizi nemám. Obdobně je to pak u poplatků za odvoz odpadků.

Další poplatky nemají plošný dopad na obyvatelstvo, jsou vyloženy individuálně (pokud nemám psa, přirozeně za něj neplatím poplatek, chci-li vystavit nový pas ve kratší lhůtě než 30 dnů, připlatím si expresní příplatek).



Rozhlasové a televizní poplatky

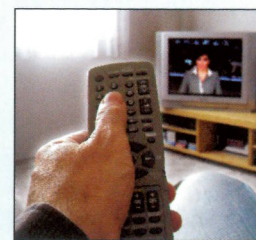


Tyto poplatky slouží (ze zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích) k financování veřejnoprávní televize a rozhlasu.

Plátcem poplatku je buď fyzická osoba (domácnost), právnická či fyzická osoba podnikající (podnikatelé, firmy), nebo organizační složka státu či územního samosprávného celku.

Domácnost platí poplatek pouze z jednoho přijímače. Nerozhoduje pak, zda má jednu či dva televizory či více rádií.

Naopak podnikající osoba (či firma) platí poplatek z každého rozhlasového či televizního přijímače (i z toho, který je umístěn třeba v dopravním prostředku).



Povinnost dostat platbě daní a poplatků

Statě věnované daním a poplatkům jsou uvedeny pouze v nástinu; zejména daňová problematika je velmi složitá a obsáhlá a vydá na samostatný předmět účetnictví, jehož výuka je rozložena do několika školních let (či semestrů).

Z pohledu praktického života běžného občana i podnikatele (živnostníka či právnické osoby) je důležité si zejména zakotvit v povědomí **povinnost platit daně a poplatky** (včetně termínů jejich úhrady). Opomenutí (či úmyslné vyhýbání) povinnosti platit daně a poplatky je samozřejmě zatíženo sankcemi či náhradou – **penále** či **úrok z prodlení** jejich zaplacení.

Závěrem jeden citát známé osobnosti na téma daní:

„Nejtěžší věcí na pochopení na světě je daň z příjmu.“

Albert Einstein

POJEM



► PENÁLE

Penále je finanční sankce za zpožděnou platbu, nedodržení data splatnosti.

POJEM



► ÚROK Z PRODLENÍ

Úrok z prodlení není sankcí, nýbrž náhradou ceny peněz. Je to platba, kterou dlužník (např. z důvodu prodlevy platby) musí ve stanovené výši zaplatit věřiteli.

Shrnutí kapitoly

- Daně jsou hlavním příjmem státního rozpočtu ČR.
- V České republice je v užívání **daňová soustava**, zavedená od 1. ledna 1993.
- Zdaňovány jsou **příjmy občanů a podnikatelů, spotřeba, nemovitý majetek a movitý majetek** a také **příjmy z převodu tohoto majetku**.
- Rozeznáváme **přímé a nepřímé daně**.
- Mezi **přímé daně** spadají **daň z příjmu fyzických osob (DPFO)** a **daň z příjmu právnických osob (DPPO)**. Jedná se o tzv. **důchodové daně**. Pod tzv. **majetkové daně** pak spadají **daň z nemovitostí, daň silniční, daň dědická, darovací** a z **převodu nemovitostí** a konečně **daň k ochraně životního prostředí**.
- Řada zemí používá tzv. **rovnou daň z příjmu** (jak u fyzických, tak i u právnických osob).
- Mezi **nepřímé daně** spadají **daň z přidané hodnoty (DPH)** a **spotřební daň**.
- V současnosti má DPH u nás **dvě sazby – základní a sníženou**.
- Nejvíce zatěžuje cenu produktu právě DPH a spotřební daň.
- Kromě daní jsou předmětem odvodů peněz do rozpočtu státu, obce či organizací také **poplatky**.

Souhrn



Moje poznámky:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Náměty pro samostatnou práci

1. Co vše je u nás zdaňováno? Jaké znáte formy daní v ČR?
2. Kdo platí a kdo neplatí tzv. silniční daň?
3. Jakou daní jsou zatíženy např. tabákové výrobky?
4. Seznamte se s mechanismem výpočtu DPH, zkuste (podle pokynů vyučujícího) vypočítat DPH u zadaného výrobku a výpočet okomentujte.
5. Pojednejte stručně o poplatcích.

Náměty a tipy pro samostatnou práci

